

РОЛЬ СЛОВОСКЛАДАННЯ У ПОПОВНЕННІ ЛЕКСИКИ ФЕМІНІЗМУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Прогрес мови виявляється перш за все у розвитку словникового складу. Феміністський рух у демократичному суспільстві є важливим фактором не лише у політичному житті, а й впливовим екстралінгвальним чинником розвитку мови на початку ХХІ століття. Зі зростанням жіночого руху посилюється кампанія за знищення дискримінації у спілкуванні. Ці соціальні перетворення відображено у мові.

Незважаючи на те, що за останнє десятиріччя у мовознавстві з'явилася значна кількість досліджень з означеного питання: у вітчизняному (О. Бессонова, О. Козачишина, А. Мартинюк, К. Пищикова, О. Холод) та російському (О. Горошко, А. Кириліна, В. Потапов); вчені вивчають певні аспекти гендерних особливостей, зокрема фонетичні (В. Лабов, Р. Макаулей, Р. Шай), граматичні (В. Вольфрам, Р. Фасольд, Дж. Холмс), а також відмінності у реальному спілкуванні (Д. Камерон, Дж. Коутс, П. Ніколс, П. Фішман), однак проблема взаємодії мови та суспільства потребує подальших досліджень.

Словоскладання – це один з найпродуктивніших способів творення слів. Цей тип словотвору вирізнявся своєю активністю ще у давньоанглійський період, але не втратив своєї продуктивності і на сучасному етапі розвитку англійської мови, про що свідчить значна кількість неологізмів. Композити постають одним з основних засобів економії у мові і мовленні, а знання найбільш частотних і продуктивних словотвірних моделей складних слів надає можливість збагатити словниковий склад мови [4].

На початку ХХІ століття композити складали 65% від загальної кількості утворених нових слів [6, 49]. Аналіз неологізмів у сфері фемінізму, утворених різними формами словотвору, дозволяє стверджувати, що шляхом словоскладання утворено 27% неологізмів.

У сучасній англійській мові спостерігається тенденція зростання кількості складних феміністських слів-композитів.

Процес утворення складних слів майже виключно здійснювався за моделлю N + N, тобто коли у складне слово (композит)

об'єднуються іменники. Практично всі складні слова-неологізми у семантичному плані є одиницями переосмисленими і, нерідко, ідіоматичними: *airplane book* “невеликий за розміром твір художньої літератури легкого жанру, який беруть з собою під час подорожі”; *anchor baby* “дитина емігранта в США”; *bohoo breakfast* “батьківські збори, зустріч між батьками та вчителями, вихователями дитячих установ і навчальних закладів, метою якої є полегшення процесу тимчасового розлучення батьків з дітьми”, *boot party*, “побиття ногами (при нападі на особу)”; *cereal test* “рішення редактора, продюсера щодо друку чи транслявання певних матеріалів”; *nanny car* “комп'ютеризований автомобіль, здатний застерегти водія від небезпечних дій”[2].

Особливістю словотвору є утворення похідних складних слів (комполітів із комполітів): *finance committee – finance committee secretary – finance committee secretary election – finance committee secretary election scandal* і так далі. Хоча за формою такі утворення схожі на фрази, вони функціонують як слова, стверджують лінгвісти. Таку властивість англійської мови називають “рекурсією” (recursion), а сам процес утворення складних слів за моделлю N + N – “рекурсивним” процесом. Хоча такі одиниці у більшості випадків створюються як оказіональні, деякі з них переходять у розряд мовних одиниць, наприклад, *barrack-room culture, house money effect, Christmas tree allergy, one finger peace sign* [3].

За допомогою словоскладання у сучасній англійській мові фемінізму утворюються неологізми, які різняться за статевою ознакою. Нами було виділено пари неоодиноць, у яких маскулінізм та феміністизм утворені на базі спільної твірної основи є дуже близькими за значеннями, що дало нам підставу включити їх до однієї пари (*bagman – bag lady (bag woman)*), інші одиниці навпаки можуть входити до складу кількох пар на основі спільності значень (*barman – bargirl, barman – barmaid*) [2].

Лакуни та розгалужені синонімічні ряди, утворені способом словоскладання, виявляють статеvu стереотипність у процесах номінації осіб, яка властива сучасній англійській мові фемінізму. Показовими, на нашу думку, є наступні тематичні групи: назви осіб, що займаються проституцією, кримінальною діяльністю, важкою фізичною працею, задіяні у сфері обслуговування.

До групи феміністизмів зі спільним значенням “повія, розпусна жінка”, утворених способом словоскладання, ми віднесли близько

тридцяти одиниць. Серед них переважають назви жінок з формантами *woman* - *fallen woman, kept woman, loose woman, other woman, saussy woman, scarlet woman, woman of pleasure, woman of the street; girl* - *bad girl, bargirl, B-girl, call girl, corner girl, good-time girl, joy girl, Page Three girl, working girl, yes-girl; ma lady* - *foxy lady, lady of easy virtue, lady of pleasure, lady of the evening, lady of the night, painted lady*. Одиниць цього семантичного плану з маркерами *wife ma mistress* не виявлено. Названі одиниці корелюють лише з окремими маскулінізмами (*kept woman* – *kept man*). Назви чоловіків групи, що розглядаємо, обмежені: *rent boy, toy boy, playboy, dirty old man*.

Протилежна тенденція існує у групі назв осіб, об'єднаних значенням “особа, що займається кримінальною діяльністю, веде такий спосіб життя, що засуджується суспільством”. Активністю в утворенні неологізмів у цій групі відзначаються такі елементи, як *man ma boy* зрідка *woman ma lady*. Чисельними є синонімічні ряди зі значенням “вбивця, кілер” (*gunman, hatchat man, henchman, hit man, rodman*), “наркотогговець” (*candy man, kick man, tu man*), “наркоман” (*stick man, T-man, needle man, junkerman, freshman, teaman, baseman*), “грабіжник, злодій” (*cracksman, ice-man, secondstoryman, highwayman*), “зломщик сейфів” (*peteman, tool-man, tankman, yeggman*), “хуліган” (*rah-rah boy, bully boy, bover boy*), “шахрай” (*con man, lurckman, magsman, penman*), “бандит, злочинець” (*wide boy, trigger man, strong-arm man, buttonman*), “сутенер” (*fancy man, flashman*), “жебрак, волоцюга” (*alms man, clothes man, rag-man*).

Більшість із наведених назв чоловіків, утворених методом словоскладання, не мають відповідників-феміністизмів, окрім *highwayman, bagwoman (bag lady), murderess*. Окремі лексеми корелюють лише за первинними семами, що не є негативно конотованими: *caveman* – печерна людина; агресивний, грубий чоловік, що захоплюється власною силою; *cavewoman* – печерна жінка. Така непропорційність у розподілі назв чоловіків та жінок, свідчить про особливості англомовної картини світу, в якій типовим злочинцем є чоловік, а прототипом особи, що надає сексуальні послуги за гроші – жінка. Цей стереотип особливо яскраво проявляється у спільнокореневій парі *bad girl* (повія) – *bad man* (злочинець). Серед негативно забарвлених маскулінізмів виявлено багато таких, що вказують на значну силу референта, якою він користується у корисливих, злочинних цілях (*bully boy, he-man, caveman, macho man, strong-man, strong-arm man*). Однак, чоловік, що

поводиться неагресивно, чутливий (*new man*), сприймається як нетиповий. Існують тематичні групи, де лексеми з найбільш узагальненим значенням є статево диференційованими, а спеціалізовані терміни – виявляють гендерну асиметрію. До таких можна віднести назви осіб у сфері торгівлі (*shop-boy, shopman – shopwoman, shop-maid, shop-girl; salesman – saleslady, saleswoman, salesgirl; tradesman – tradeswoman, але apple-woman, fishwife, oyster-woman, shrimp-girl та butter man, silk-man, toymen, muffinman, glassman*), спорту (*athlete – athletess, sportsman – sportswoman npome bat-boy, batsman, cliffman, matman, safetyman, trackman, drill-master*), телебачення (*anchorman – anchorwoman modi, як lighting man, link-man, mediaman, quizmaster, colourman та continuity-girl*).

Таким чином, за останнє десятиліття словоскладання стало провідним способом словотвору, давши англійській мові велику кількість неологізмів, що увійшли до її основного словникового фонду та потребують подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрусак І. В. Спосіб життя та дозвілля: фрагмент концептуального аналізу англійських неологізмів кінця ХХ ст. / І. В. Андрусак // Мовні і концептуальні картини світу. зб. наук. праць. – К. : НМК ВО, 2000. – С. 8 – 18.
2. Бортничук О. М. Про деякі особливості словотворення в англійській мові / О. М. Бортничук, Л. П. Пастушенко // Синтаксис, семантика і прагматика мовних одиниць. – К. : НМК ВО, 2002. – С. 21 – 27.
3. Дубенец Э. М. Неологизмы в английском языке / Э. М. Дубенец // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 6. – С. 90 – 92.
4. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка / В. И. Заботкина. – М. : Высшая школа, 1999. – 126 с.
5. Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 224 с.
6. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття : англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 360 с.